

# Nota bodembeheer werkgebied Omgevingsdienst regio Utrecht

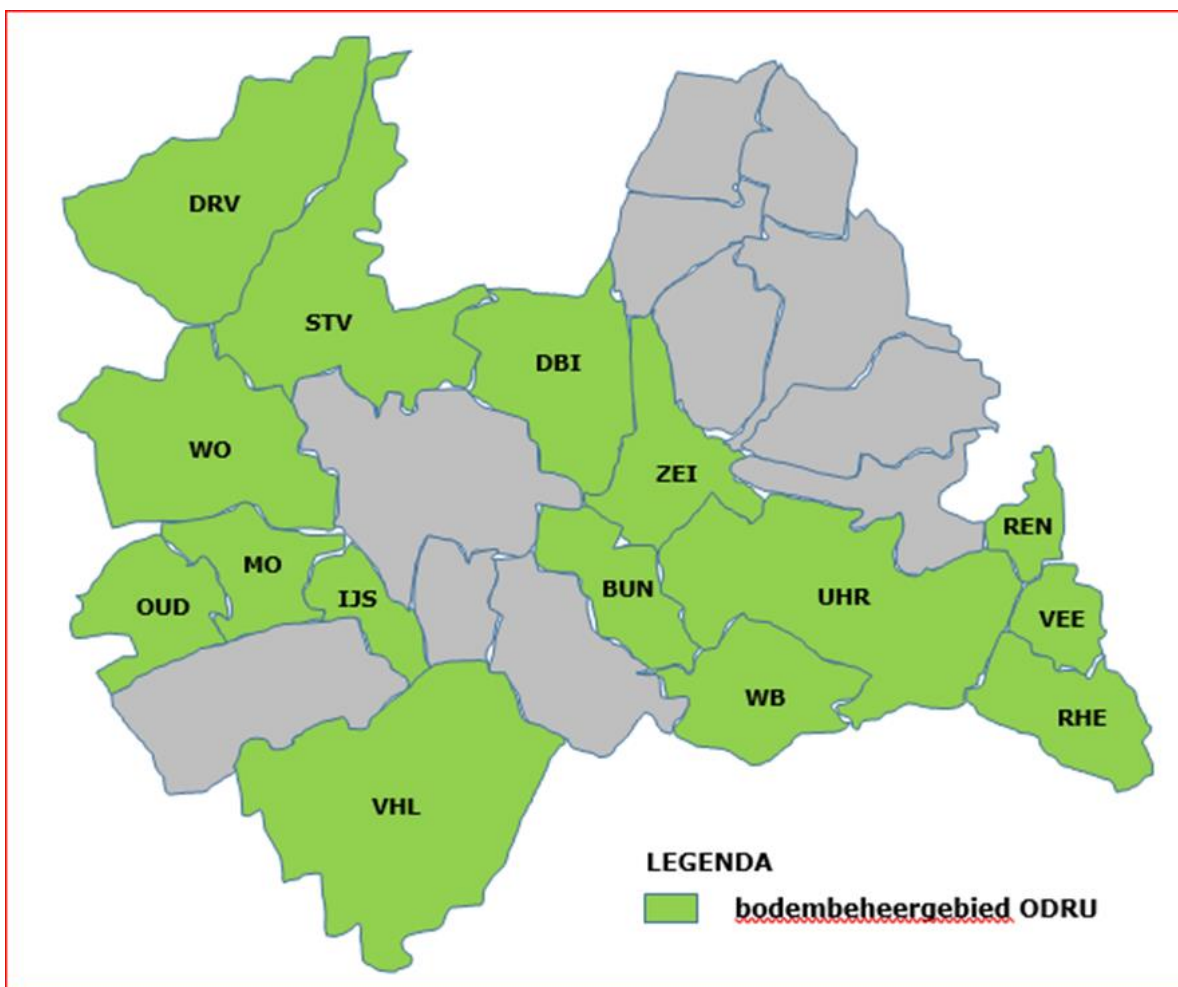
## Samenvatting

### 1. Inleiding

In 2022 stelden 15 gemeenten in de provincie Utrecht beleid vast voor het **toepassen van grond en bagger**. Dit beleid maakt het gebruiken van grond en bagger binnen en tussen deze gemeenten makkelijker en goedkoper. De regels staan in de **Nota bodembeheer werkgebied ODRU**. Deze nota is te downloaden op de website van de ODRU ([www.odru.nl](http://www.odru.nl)) onder het tabblad Thema's. De tekst van de Nota is technisch en uitgebreid. In deze samenvatting geven wij de hoofdlijnen van het beleid weer in begrijpelijker taal.

**Dit zijn de gemeenten waarvoor het nieuwe beleid geldt:** Bunnik, De Bilt, De Ronde Venen, IJsselstein, Montfoort, Oudewater, Renswoude, Rhenen, Stichtse Vecht, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Vijfheerenlanden, Wijk bij Duurstede, Woerden en Zeist.

Deze gemeenten liggen in het werkgebied van de Omgevingsdienst regio Utrecht (ODRU). De ODRU voert voor hen de milieu- en omgevingstaken uit. Het werkingsgebied van het beleid heet daarom het "**bodembeheergebied ODRU**". Onderstaand kaartje geeft de ligging aan van de gemeenten en het bodembeheergebied ODRU.



De ligging aan van de gemeenten en het bodembeheergebied ODRU.

## **Inhoudsopgave**

<b>1.</b>	<b>Inleiding</b>	<b>pag. 1</b>
<b>2.</b>	<b>Waar gaat het nieuwe beleid over?</b>	<b>pag. 3</b>
<b>3.</b>	<b>Voor wie is het beleid bedoeld?</b>	<b>pag. 3</b>
<b>4.</b>	<b>Wat kan er met het nieuwe beleid?</b>	<b>pag. 3</b>
<b>5.</b>	<b>Het beleid in het kort</b>	<b>pag. 4</b>
	<b>5.1 Bodemkwaliteitskaart en beleid voor de “standaardstoffen”</b>	<b>pag. 4</b>
	5.1.1 Lokale regels voor de standaardstoffen	<b>pag. 5</b>
	<b>5.2 Bodemkwaliteitskaart en beleid voor “PFAS”</b>	<b>pag. 6</b>
	5.2.1 Lokale regels voor PFAS	<b>pag. 7</b>

## 2. Waar gaat het nieuwe beleid over?

Het beleid gaat over het toepassen en hergebruiken van grond en bagger. In het *Besluit bodemkwaliteit* en de bij dit besluit behorende *Regeling bodemkwaliteit* staan de landelijk geldende regels. Deze landelijke regels houden geen rekening met de lokale of regionale bodemsituatie. Dat leidt in sommige gevallen tot knelpunten in de uitvoering. Soms moet je bijvoorbeeld grond, die prima geschikt is voor hergebruik, toch afvoeren naar een grondbank. Daarom zijn voor sommige toepassingen nu **lokale regels** opgesteld die de landelijke regels vervangen.

Voor toepassingen waar al snel sprake kan zijn van risico's voor mens of milieu - in de nota bodembeheer worden dit *risicogevoelige bodemfuncties* genoemd – blijven de landelijke regels gelden. In een enkel geval zijn voor deze bodemfuncties zelfs strengere regels opgesteld dan landelijk gelden. Zo mag je bijvoorbeeld op *plaatsen waar kinderen spelen* alleen maar schone grond toepassen.

Op de meeste plaatsen is het toepassen van grond die niet helemaal schoon is geen probleem. Als deze maar geschikt is voor het betreffende bodemgebruik op de plek waar de grond wordt toegepast en geen risico's oplevert. Er is bij het opstellen van de lokale regels natuurlijk goed gekeken waar het verantwoord is om grond toe te passen die niet helemaal schoon is. Dat is bijvoorbeeld het geval in berm van rijkswegen, in geluidswallen of op industrieterreinen. Hierdoor kan ook grond die niet helemaal schoon is, toch nog nuttig hergebruikt worden. Dit scheelt in de kosten. Maar het is ook veel duurzamer en levert een belangrijke bijdrage aan een circulaire economie in Nederland.

## 3. Voor wie is het beleid bedoeld?

Het beleid is bedoeld voor iedereen die te maken heeft met het toepassen/hergebruiken van grond. Dit kunnen dus ook inwoners zijn. Maar het beleid is voornamelijk bedoeld voor medewerkers van aannemers- en loonbedrijven, voor bodemadviesbureaus en voor medewerkers van gemeentelijke afdelingen die met bodem en grond te maken hebben. Voor deze bodemprofessionals zijn er in de bijlage van deze samenvatting schema's, matrixen en tabellen opgenomen die gebruikt kunnen worden voor de dagelijkse praktijk van het grondverzet. Met behulp van *Grondstromenmatrixen* kan gemakkelijk en snel afgelezen worden welke grond met de opgestelde bodemkwaliteitskaarten mag worden toegepast.

## 4. Wat kan er met het nieuwe beleid?

**Een voorbeeld:** *Er vinden werkzaamheden plaats in de bodem. Op plek A is er na afloop grond over. Op plek B moet een ontgravingsgat worden aangevuld. Dat kan met de overtollige grond van plek A. Hergebruik van de grond van plek A wordt vooral interessant als plek B vlakbij ligt. En als hiervoor geen partijkeuring meer nodig is. Dan bespaar je niet alleen tijd en geld. Maar het is ook nog eens duurzamer, omdat je de grond niet ver hoeft te vervoeren. En dat betekent minder uitstoot van uitlaatgassen en fijnstof.*

Hergebruik van de grond van plek A op plek B klinkt heel logisch. Waarom gaat het dan in de praktijk dan vaak anders? Daar zijn verschillende redenen voor, zoals:

- De landelijke regels houden geen rekening met de lokale bodemsituatie, waardoor het nu soms niet kan;
- Het is vaak veel gemakkelijker om grond meteen af te voeren en niet na te denken over wat er verder mee gebeurt (ook al is dat vaak de duurste oplossing);
- Men weet vaak van elkaar niet waar grond vrijkomt en waar grond nodig is.

Hierdoor worden er nog, vaak onnodig, veel kilometers met grond gereden. Ook wordt onnodig veel geld uitgegeven om grond af te voeren naar een verwerker.

### **Welke oplossing is hiervoor bedacht?**

De omgevingsdienst regio Utrecht (ODRU) heeft samen met de 15 gemeenten uit haar werkgebied gekeken hoe het slimmer en duurzamer kan. Hiervoor zijn de volgende stappen gezet:

- De bodemkwaliteit van het hele werkgebied van de ODRU is voor een groot aantal stoffen (opnieuw) in kaart gebracht, inclusief PFAS;
- De regels om grond binnen het werkgebied van de ODRU her te gebruiken zijn eenvoudiger gemaakt en de toepassingsmogelijkheden voor grond zijn aanzienlijk verruimd;
- Voor diverse toepassingen zijn lokale regels opgesteld, die de landelijk geldende regels voor die toepassingen vervangen.

Het nieuwe beleid maakt veel meer hergebruik van grond mogelijk waar dat milieuhygiënisch verantwoord is. Dat bespaart veel geld en tijd en is ook veel duurzamer.

## **5. Het beleid in het kort**

Het beleid voor het toepassen van grond en bagger in het werkgebied van de ODRU geldt voor *standaardstoffen* en voor *PFAS*. Wat dat zijn wordt hieronder uitgelegd.

### **Standaardstoffen:**

zijn alle stoffen uit het "standaard stoffenpakket grond" die in een standaardsituatie onderzocht worden in een verkennend bodemonderzoek. Dit zijn: cadmium, koper, kwik, lood, nikkel, zink, barium, kobalt, molybdeen, PAK (10), Minerale olie, PCB (7). Daar zijn arseen en chroom aan toegevoegd, omdat deze stoffen ook regelmatig verhoogd worden aangetroffen in ons werkgebied.

### **PFAS** (poly- en perfluoralkylstoffen):

zijn stoffen die door de mens worden gemaakt en in veel producten zijn verwerkt, zoals koekenpannen, pizzadozen en regenjassen. PFAS zijn slecht afbreekbaar en schadelijk op het moment dat ze in het milieu (bijvoorbeeld in de bodem) terechtkomen. In heel Nederland worden verhoogde PFAS-gehalten in de bodem aangetroffen.

In paragraaf 5.1 tot en met 5.3 van de nota worden de kaarten en de lokale regels beschreven die zijn vastgesteld voor standaardstoffen. In paragraaf 6.2 van de nota worden de kaarten en de lokale regels beschreven die zijn vastgesteld voor PFAS.

### **5.1 Bodemkwaliteitskaart en beleid voor de standaardstoffen**

Het grondgebied van de 15 gemeenten is opgedeeld in 34 *bodemkwaliteitszones*. Bodemkwaliteitszones die zowel voor de boven- als voor de ondergrond in dezelfde kwaliteitsklasse kunnen worden ingedeeld zijn samengevoegd tot een *beleidszone*. De volgende beleidszones worden onderscheiden:

- 6 beleidszones **Bebouwd gebied**;
- 4 beleidszones **Buitengebied**.

#### Beleidszones Bebouwd gebied:

In deze zones mag naast schone grond ook klasse Wonen-grond worden toegepast als:

- de grond uit het "*Bodembeheergebied ODRU*" afkomstig is *én*
- als aan de vastgestelde lokale regels (zie paragraaf. 5.2) voldaan wordt.

#### Beleidszones Buitengebied:

In de zones Buitengebied mag alleen schone grond toegepast worden. Voor sommige toepassingen geldt een uitzondering. Voorbeeld hiervan is:

- Hergebruik van grond binnen een zone waarvan de bodem nu al niet helemaal schoon is. Dan moet de grond voldoen aan de *gebiedskwaliteit* van deze bodemkwaliteitszone.

Voor elke zone is op kaart vastgelegd:

- Wat de te verwachten bodemkwaliteit is voor de standaardstoffen (*Ontgravingskaart\_s*);
- Welke kwaliteit grond je mag toepassen voor de standaardstoffen (*Toepassingskaart\_s*).

### De **Ontgravingskaart\_s**:

geeft de verwachte kwaliteit aan van de grond die vrijkomt bij ontgraving (op onverdachte plekken). Er is een ontgravingskaart voor de bovengrond (0–0,5 m-mv) en een voor de ondergrond (0,5–2 m-mv). Iedereen kan deze kaarten raadplegen op het Geoportaal van de ODRU ([www.odru.nl](http://www.odru.nl)).

### De **Toepassingskaart\_s**:

laat zien aan welke kwaliteit de grond die je wilt toepassen minimaal moet voldoen. Ook deze kaarten staan op het Geoportaal van de ODRU ([www.odru.nl](http://www.odru.nl)). Let op: voor sommige bodemfuncties gelden aanvullende regels. Deze zijn niet aan een bepaalde zone gebonden, maar gelden voor het hele werkgebied van de ODRU. Deze "lokale" regels vind je voor de standaardstoffen in paragraaf 5.2 van de nota en worden hieronder toegelicht:

#### **5.1.1 Lokale regels voor de standaardstoffen**

Voor sommige toepassingen zijn lokale regels opgesteld. Deze vervangen de landelijke regels. Hieronder staat een overzicht van deze lokale regels :

1. Hoeveel bodemvreemd materiaal mag er in de toe te passen grond zitten?
2. Welke grondkwaliteit is nodig bij toepassen van grond op een risicogevoelige bodemfunctie?
3. Welke grondkwaliteit is nodig bij het toepassen in tuinen?
4. Op welke industrieterreinen mag je klasse Industrie-grond toepassen?
5. Welke regels gelden voor het toepassen van grond in (spoor)wegbermen?
6. Welke regels gelden voor grond die tussen boomgaardpercelen in het buitengebied verplaatst wordt?
7. Welke regels gelden voor tijdelijke opslag van grond voorafgaande aan de toepassing?

Hieronder zijn de bovenstaande regels kort toegelicht en staat tussen haakjes in welke paragraaf ze beschreven staan in de Nota bodembeheer werkgebied ODRU).

#### *1. Hoeveel bodemvreemd materiaal mag er in de toe te passen grond zitten? (paragraaf 5.2.1)*

De landelijke regel is dat er maximaal 20 % (gewichtspcenten) bodemvreemd materiaal in de toe te passen grond mag zitten. De gemeenten in het werkgebied van de ODRU (ODRU-gemeenten) vinden dat voor sommige toepassingen te veel. Voor die toepassingen zijn daarom lokale regels vastgesteld die strenger zijn.

#### *2. Welke grondkwaliteit is nodig op een risicogevoelige bodemfunctie? (paragraaf 5.2.2)*

Op een locatie met een risicogevoelig bodemgebruik mag alleen schone grond (ook wel klasse Landbouw/Natuur-grond genoemd) toegepast worden. Bijvoorbeeld op *plaatsen waar kinderen spelen*, op *moes- en volkstuinten* en in *natuurgebieden*.

*Voorbeelden van "plaatsen waar kinderen spelen":*

- Openbare speelplaatsen, speelplaatsen bij scholen en kindercentra, trapveldjes, speelplekken in openbaar toegankelijke parken.

#### *3. Welke grondkwaliteit is nodig in tuinen? (paragraaf 5.2.3)*

De landelijke regel is dat je in tuinen klasse Wonen-grond mag toepassen. De ODRU-gemeenten hebben vastgesteld dat dat nog steeds mag, maar dat het loodgehalte in grond die je in tuinen toepast niet hoger mag zijn dan 100 mg/kg.

*Voorbeelden van "tuinen" waar deze lokale regels voor bedoeld zijn:*

- Onverharde tuinen van particuliere of bedrijfswoningen. Voor moestuinten en volkstuinten gelden strengere regels, daar mag alleen schone grond toegepast worden (zie onder 2).

#### *4. Op welke industrieterreinen mag klasse Industrie-grond toegepast worden? (paragraaf 5.2.4)*

Op sommige industrieterreinen mag, onder voorwaarden, klasse Industrie-grond toegepast mag worden.

De voorwaarden staan in paragraaf 5.2.4 van de nota. De industrieterreinen waar klasse Industrie-grond mag worden toegepast zijn op de *Bodemfunctiekaart* aangegeven met een rode kleur (bodemfunctieklasse Industrie).

### 5. Welke regels gelden voor het toepassen van grond in (spoor)wegbermen? (paragraaf 5.2.5)

Voor het toepassen van grond in (spoor)wegbermen worden de volgende categorieën bermen onderscheiden:

- A. Bermen van provinciale en rijkswegen (incl. spoorbermen) buiten de bebouwde kom
- B. Bermen van gemeentelijke wegen buiten de bebouwde kom
- C. Bermen van gemeentelijke, provinciale en rijkswegen binnen de bebouwde kom

Voor een uitgebreide toelichting wordt verwezen naar paragraaf 5.2.5 van de nota.

### 6. Welke regels gelden voor het verplaatsen van grond tussen boomgaardpercelen? (paragraaf 5.2.6)

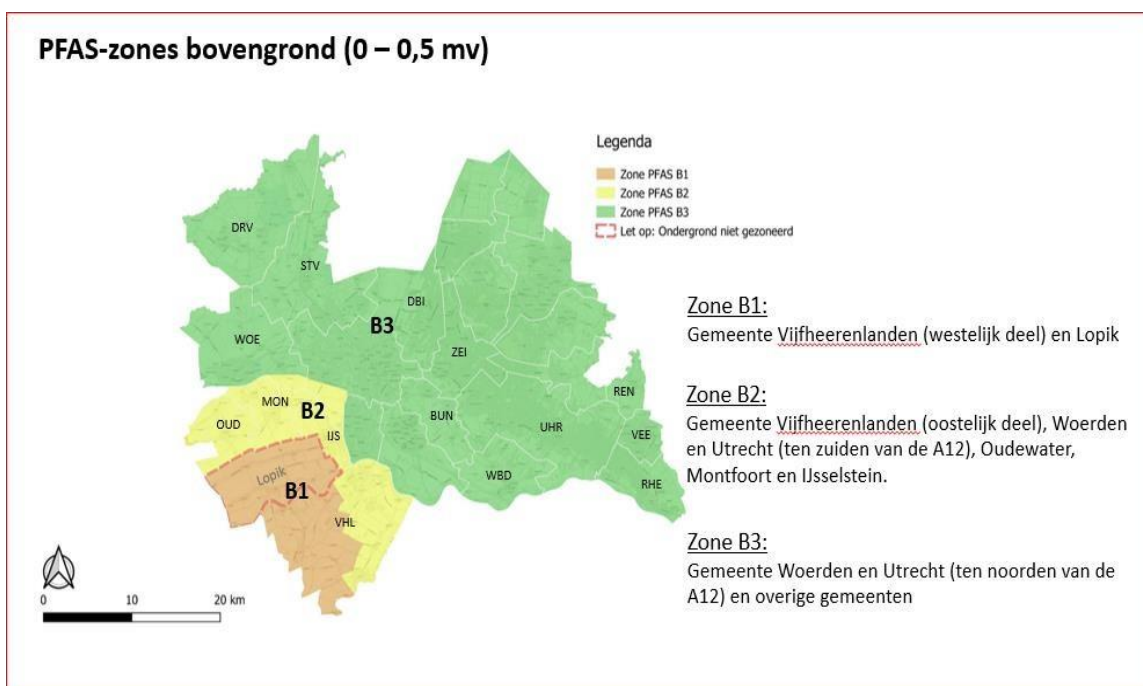
Grond afkomstig van een (voormalig) boomgaardperceel mag, onder voorwaarden, op een ander boomgaardperceel in het buitengebied toegepast worden. De voorwaarden staan in paragraaf 5.2.6 van de nota. Eén van de voorwaarden is dat uit onderzoek blijkt dat de bovenste 30 cm van de ontgravingslocatie voldoet aan de vastgestelde lokale norm voor bestrijdingsmiddelen (die is gelijk aan de interventiewaarde).

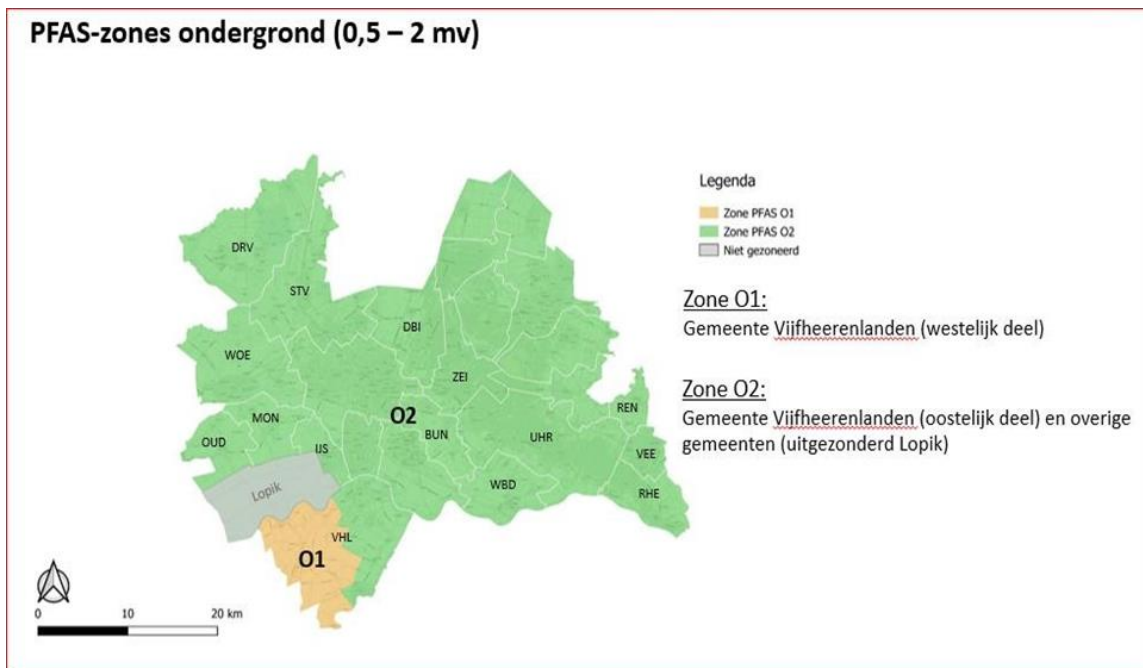
### 7. Welke regels gelden voor tijdelijke opslag van grond voorafgaande aan de toepassing? (paragraaf 5.2.7)

Grond kan vaak niet direct worden toegepast op de definitieve eindbestemming en wordt dan tijdelijk opgeslagen. Voor deze tijdelijke opslag van grond voorafgaand aan een toepassing binnen dezelfde zone gelden dezelfde regels en voorwaarden als die voor de toepassing gelden. De voorwaarden zijn opgesomd in paragraaf 5.2.7 van de Nota.

## 5.2 Bodemkwaliteitskaart en beleid voor PFAS

Het ODRU-werkgebied is voor PFAS opgedeeld in 3 bovengrondzones en 2 ondergrondzones. Hieronder is aangegeven welke gemeenten binnen de verschillende PFAS-zones vallen. Ook is aangegeven waar de grenzen van de PFAS-zones lopen.





Per PFAS-zone is op kaart vastgelegd:

- Wat de te verwachten bodemkwaliteit is voor PFAS (Ontgravingskaart\_PFAS);
- Welke kwaliteit grond je mag toepassen voor PFAS (Toepassingskaart\_PFAS).

#### De **Ontgravingskaart\_PFAS:**

geeft voor de stoffen die in de PFAS-groep vallen de verwachte kwaliteit aan die je bij het graven in de bodem binnen de betreffende PFAS-zone kunt verwachten (op onverdachte plekken). In dit beleid vallen de volgende stoffen binnen de PFAS-groep: PFOS, PFOA en Overige PFAS. Er is een ontgravingskaart voor de bovengrond (0–0,5 m-mv) en voor de ondergrond (0,5–2 m-mv) beschikbaar.

Voor de bovengrond zijn 3 PFAS-zones, namelijk: zone B1, B2 en B3. Voor de ondergrond zijn er 2 PFAS-zones, namelijk: zone 01 en 02. De gemeten PFAS-waarden liggen in de meeste PFAS-zones onder de landelijke achtergrondwaarden van PFAS. De uitzonderingen gelden voor de stof PFOA in bovengrond-zones B1 en B2 en ondergrondzone 01. Dit komt door de uitstoot van PFOA die jarenlang heeft plaatsgevonden door een fabriek in Dordrecht.

#### De **Toepassingskaart\_PFAS:**

laat zien aan welke kwaliteit toe te passen grond voor de stoffen uit de PFAS-groep minimaal moet voldoen. Let op: voor sommige bodemfuncties gelden aanvullende regels. Deze zijn niet aan een bepaalde PFAS-zone gebonden, maar gelden voor het hele werkgebied van de ODRU.

De Ontgravings- en Toepassingskaart is te vinden op de [pagina over PFAS](#) op Odr.nl. *Dit is een tijdelijke situatie. Uiteindelijk zullen deze kaarten ook te raadplegen zijn op het [Geoportaal](#).*

#### **5.2.1 Lokale regels voor PFAS**

Voor de volgende situaties gelden lokale regels bij het toepassen van grond (tussen haakjes staat de verwijzing naar de paragraaf van de Nota):

1. Hergebruik van grond binnen dezelfde PFAS-zone (paragraaf 6.2.1);
2. Uitwisselen van grond tussen PFAS-zones (paragraaf 6.2.2);
3. Toepassen van grond afkomstig van buiten de provincie Utrecht (paragraaf 6.2.3);
4. Toepassen van grond op locaties met een risicogevoelige bodemgebruik (paragraaf 6.2.4).

### *Toepassingsituaties 1 tot en met 3*

Op de Toepassingskaart\_PFAS is af te lezen welke toepassingswaarden gelden voor situaties 1 tot en met 3. Daarbij is verschil gemaakt het toepassen van grond op de volgende bodemfuncties:  
Landbouw/Natuur;  
Wonen/Industrie.

Voor de bodemfunctie Landbouw/Natuur is de toepassingswaarde afhankelijk van de herkomst van de grond. Voor de bodemfunctie Wonen/Industrie geldt deze afhankelijkheid niet.

### *Toepassings situatie 4*

Voor het toepassen van grond op locaties met een risicogevoelige bodemgebruik gelden strengere PFAS-regels (zie paragraaf 6.2.4 van de Nota). Voor PFAS worden de volgende bodemfuncties als risicogevoelig aangemerkt:

- Moes- en volkstuinen;
- Grondwaterbeschermingsgebieden;
- Drinkwaterwingebieden.

#### *Moes- en volkstuinen:*

Voor toepassing van grond op moes- en volkstuinen gelden de landelijke achtergrondwaarden voor PFOS, PFOA en PFAS Overig als toepassingswaarden.

#### *Grondwaterbeschermingsgebieden:*

Voor toepassing van grond in grondwaterbeschermingsgebieden gelden aangepaste regels. Deze zijn afhankelijk van de herkomst van de grond.

#### *Drinkwaterwingebieden:*

Voor toepassing van grond in drinkwaterwingebieden gelden de aller strengste normen voor PFAS. Hiervoor zijn niet de gemeenten, maar is de provincie Utrecht bevoegd gezag.

### ***Vragen over deze samenvatting?***

*Neem dan contact met ons op.*

*Dat kan op de volgende manieren:*

- Via het algemene e-mailadres van de ODRU: [info@odru.nl](mailto:info@odru.nl) of
- Door een e-mail te sturen naar: [j.hijzelendoorn@odru.nl](mailto:j.hijzelendoorn@odru.nl) of [g.cornelisse@odru.nl](mailto:g.cornelisse@odru.nl)

*De Nota bodembeheer werkgebied ODRU is te downloaden op de website van de ODRU ([www.odru.nl](http://www.odru.nl)) onder het tabblad Thema's.*